

AGNIESZKA TETERYCZ

PAP SŁUPSK

URZĘDNICY SANDOMIERSCY
W OKRESIE ROZBICIA DZIELNICOWEGO.
GENEZA, ZNACZENIE, KONCEPCJE

Jednym z przejawów utrwalania się odrębności poszczególnych terytoriów po podziale państwa przez Bolesława Krzywoustego było powstanie lokalnego aparatu władzy związanego z dworem panującego, a w wypadku przejściowego jego braku, jak w dzielnicy sandomierskiej, z głównym ośrodkiem grodowym. Początki sandomierskiej hierarchii urzędniczej można łączyć z funkcjonowaniem księstwa dzielnicowego Henryka Sandomierskiego w połowie XII wieku jako odrębnej jednostki. Zważywszy, że prowincja sandomierska stanowiła prawdopodobnie już w latach 1138 do 1166 księstwo dzielnicowe pod rządami Henryka, mógł wówczas istnieć tam, podobnie jak w innych dzielnicach, urząd o kompetencjach zbliżonych do późniejszego wojewody.

Trudny do wyjaśnienia jest problem czasu i okoliczności pojawienia się osobnego urzędu wojewody dzielnicowego. W starszej literaturze wywodzono urząd wojewodów dzielnicowych z dawnego ogólnopolskiego urzędu komesa palatyna, wychodząc ze stanowiska, iż wszystkie urzędy na dworach książąt dzielnicowych przyjęły charakter dawnych urzędów centralnych¹. Część historyków upatrywała genezy urzędu wojewody dzielnicowego w urzędzie komesów prowincjonalnych

¹ Z. Wojciechowski, *Państwo polskie w wiekach średnich. Dzieje ustroju*, Poznań 1948, s. 67-71; Tenże, *Ze studiów nad organizacją państwa polskiego za Piastów*, Lwów 1924, s. 64; S. Kutrzeba, *Historia ustroju Polski w zarysie*, t. 1, Lwów 1920, s. 94-99; O. Balzer, *Przeгляд palatynów polskich w czasie panowania Piastów*, (w:) tenże, *Pisma pośmiertne*, t. 3, Lwów 1937, s. 229-242; K. Modzelewski, *Organizacja gospodarcza państwa piastowskiego X-XIII w.*, Wrocław 1975, s. 83, 105-106, 216.